ARREST VAN HET HOF
15 april 1986 *

In zaak 237/84,

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Griesmar als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij haar juridisch adviseur G. Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verzoekster,

tegen

Koninkrijk België, in de persoon van de minister van Buitenlandse Betrekkingen, vertegenwoordigd door R. Hoebaer, directeur bij het ministerie van Buitenlandse Betrekkingen, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ter Belgische ambassade, rue des Girondins 4,

verweerder,

betreffende een verzoek aan het Hof om vast te stellen dat het Koninkrijk België de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, door niet binnen de voorgeschreven termijn alle nodige maatregelen te nemen om ten volle te voldoen aan de bepalingen van richtlijn nr. 77/187 van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (PB 1977, L 61, blz. 26),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: Mackenzie Stuart, president, T. Koopmans, U. Everling en R. Joliet, kamerpresidenten, G. Bosco, Y. Galmot en C. Kakouris, rechters,

advocaat-generaal: Sir Gordon Slynn
griffier: P. Heim

* Procestaal: Frans.

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 18 februari 1986,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 18 september 1984, heeft de Commissie krachtens artikel 169 EEG-Verdrag beroep ingesteld strekkende tot vaststelling dat het Koninkrijk België de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, door niet binnen de voorgeschreven termijn alle nodige maatregelen te nemen om ten volle te voldoen aan de bepalingen van richtlijn nr. 77/187 van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (PB 1977, L 61, blz. 26).

2 Richtlijn nr. 77/187, vastgesteld op grond van inzonderheid artikel 100 EEG-Verdrag, beoogt volgens haar considerans „de werknemers bij verandering van ondernemer te beschermen, in het bijzonder om het behoud van hun rechten veilig te stellen". Zij is gebaseerd op het beginsel dat zoveel mogelijk moet worden gewaarborgd dat de arbeidsverhouding met de verkrijger zonder wijziging wordt voortgezet.

3 Meer in het bijzonder wordt in artikel 3, lid 1, van de richtlijn voorzien in de overgang van de rechten en verplichtingen welke voor de vervreemder voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst of arbeidsverhouding. Zij waarborgt de bescherming van de betrokken werknemers tegen ontslag, doordat in artikel 4, lid 1, eerste alinea, wordt bepaald, dat „de overgang van een onderneming, vestiging of een onderdeel daarvan op zichzelf voor de vervreemder of de verkrijger geen reden tot ontslag vormt", behoudens „ontslagen wegens economische, technische of organisatorische redenen die wijzigingen voor de werkgelegenheid met zich meebrengen". Volgens de tweede alinea van ditzelfde lid evenwel „mogen de Lid-Staten

bepalen dat de eerste alinea niet van toepassing is op bepaalde welomschreven categorieën werknemers waarop de wettelijke voorschriften of het gebruik van de Lid-Staten inzake bescherming tegen ontslag geen betrekking hebben".

4 Volgens een zich in het dossier bevindende, in de notulen van de Raad opgenomen verklaring hebben de Lid-Staten, wat deze laatste bepaling betreft, zich ertoe verbonden om binnen zes maanden na de kennisgeving van de richtlijn aan de Commissie mee te delen, welke categorieën werknemers op grond van artikel 4, lid 1, tweede alinea, van het toepassingsgebied van de eerste alinea van hetzelfde lid zouden worden uitgesloten. Overeenkomstig deze verbintenis deelde de Belgische regering de Commissie bij brief van 4 augustus 1977 mee, dat in België de „werknemers die een proeftijd doorlopen" en de „werknemers die worden ontslagen in het vooruitzicht van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd" zouden worden uitgesloten.

5 Ingevolge artikel 8 van richtlijn nr. 77/187 dienden de Lid-Staten binnen twee jaar na haar kennisgeving aan deze richtlijn te voldoen. Aangezien het Koninkrijk België op 16 februari 1977 van deze richtlijn kennis is gegeven, liep deze termijn af op 16 februari 1979.

6 Toen deze termijn verstreek, had het Koninkrijk België volgens de Commissie nog niet een wetgeving uitgevaardigd die aan alle uit de richtlijn voortvloeiende vereisten voldeed. Enerzijds zou de geldende wetgeving namelijk niet de rechten op ouderdomsuitkeringen uit hoofde van aanvullende stelsels van sociale zekerheid (artikel 3, lid 3, tweede alinea, van de richtlijn) waarborgen, en anderzijds zou zij bepaalde categorieën werknemers van de bescherming tegen ontslag bij de overgang van ondernemingen uitsluiten (artikel 4, lid 1, van de richtlijn). Na een briefwisseling met de Belgische regering en na het met redenen omkleed advies in de zin van artikel 169, eerste alinea, EEG-Verdrag te hebben uitgebracht, heeft de Commissie mitsdien onderhavig beroep wegens niet-nakoming ingesteld.

7 Bij akte van 6 januari 1986, ingekomen ten Hove op 8 januari daaropvolgend, heeft de Commissie verklaard af te zien van het onderdeel van haar beroep, dat betrekking heeft op de eerste grief, die is ontleend aan de schending van artikel 3, lid 3, tweede alinea, van de richtlijn. Ter zake heeft de Commissie verklaard, dat op 1 januari 1986 drie koninklijke besluiten in werking zijn getreden, waardoor het Belgisch recht in overeenstemming met de richtlijn was gebracht, en de onderhavige grief dus zonder voorwerp was geraakt.

8 Mitsdien behoeft slechts uitspraak te worden gedaan over de tweede grief, hierin bestaande, dat artikel 4, lid 1, van richtlijn nr. 77/187 niet volledig in Belgisch recht is omgezet.

9 Ter zake zij opgemerkt, dat het Koninkrijk België met het oog op de uitvoering van onder meer artikel 4, lid 1, van de richtlijn op 19 april 1978 het „Koninklijk besluit waarbij algemeen verbindend wordt verklaard de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 32 van 28 februari 1978, gesloten in de Nationale Arbeidsraad betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij wijziging van werkgever ingevolge de overgang van ondernemingen krachtens overeenkomst" (Belgisch Staatsblad van 25. 8. 1978) heeft uitgevaardigd. Artikel 6 van deze overeenkomst bepaalt: „de wijziging van de werkgever vormt op zichzelf voor de vervreemder of de verkrijger geen reden tot ontslag". Luidens artikel 7 van dezelfde overeenkomst evenwel

„worden van het voordeel van de bepaling van artikel 6 uitgesloten:

1) de werknemers die een proeftijd doorlopen;

2) de werknemers die worden ontslagen in het vooruitzicht van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd;

3) de personen die verbonden zijn door een overeenkomst voor een tewerkstelling van studenten, conform de wet van 9 juni 1970 betreffende de tewerkstelling van studenten."

10 De Commissie betoogt, dat door voormelde tekst categorieën werknemers het voordeel van artikel 4, lid 1, eerste alinea, van de richtlijn wordt ontnomen, wier uitsluiting niet wordt gedekt door de afwijkende bepaling van artikel 4, lid 1, tweede alinea. Deze afwijking moet immers strikt worden uitgelegd, in dier voege dat zij slechts betrekking heeft op de werknemers die op nationaal vlak geen enkele bescherming tegen ontslag genieten. Dit zou niet het geval zijn bij de in artikel 7 van collectieve arbeidsovereenkomst nr. 32 genoemde categorieën werknemers, aangezien elk van deze drie categorieën door een bepaalde opzeggingstermijn zou worden beschermd, ook al waren deze opzeggingstermijnen korter dan die welke voor andere categorieën werknemers golden.

11 De Belgische regering brengt tegen deze uitlegging in, dat het begrip „bescherming tegen ontslag" in de zin van artikel 4, lid 1, tweede alinea, van de richtlijn een maatregel impliceert die de werkgever ervan moet weerhouden de werknemer te ontslaan, zodat deze niet door een onderbreking van zijn loopbaan wordt benadeeld. Deze dissuasieve werking zou echter ontbreken bij de door de Belgische

wetgeving uitgesloten categorieën, met name bij werknemers die worden ontslagen in het vooruitzicht van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, en die welke een proeftijd vervullen. Eerstgenoemden bevinden zich immers aan het einde van hun loopbaan, en dan speelt die dissuasieve werking geen rol meer, terwijl voor werknemers in de proeftijd een veel kortere opzeggingstermijn geldt, omdat de werkgever alle vrijheid moet hebben om hen te ontslaan wanneer zij niet geschikt zijn voor hun werk.

12 Deze tegenwerping van de Belgische regering gaat niet op. Zowel uit de bewoordingen van artikel 4, lid 1, als uit de structuur van de richtlijn blijkt dat de betrokken bepaling is gericht op het behoud van de rechten van de werknemers, door de krachtens het nationale recht verzekerde bescherming tegen ontslag door de werkgever uit te breiden tot het geval van verandering van werkgever in het kader van de overgang van een onderneming.

13 Bijgevolg is deze bepaling van toepassing op iedere situatie waarin de bij de overgang betrokken werknemers op grond van het nationale recht een zij het ook maar beperkte bescherming tegen ontslag genieten, zodat deze bescherming ingevolge de richtlijn, hun niet enkel wegens de overgang geheel of gedeeltelijk mag worden ontnomen.

14 In casu dienen op grond van de Belgische wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten (Belgisch Staatsblad van 22. 8. 1978) voor het ontslag van de drie in artikel 7 van collectieve arbeidsovereenkomst nr. 32 genoemde categorieën werknemers bepaalde minimumopzeggingstermijnen in acht te worden genomen. Het staat namelijk vast, dat krachtens deze wet werknemers die een proeftijd vervullen, slechts rechtsgeldig kunnen worden ontslagen wanneer een opzeggingstermijn van ten minste zeven dagen in acht wordt genomen, waarbij zonder dringende reden hun arbeidsovereenkomst evenwel niet kan worden beëindigd vóór de laatste dag van de eerste maand van de proeftijd, wanneer het een arbeidsovereenkomst voor bedienden of voor handelsvertegenwoordigers betreft (artikelen 48, paragraaf 4, 60 en 81, juncto artikel 87 van de wet van 3. 7. 1978). Anderzijds hebben werknemers die worden ontslagen in het vooruitzicht van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, recht op een opzeggingstermijn van, naargelang het geval, 28 dagen tot zes maanden (artikelen 59 en 83, juncto artikel 87 van de wet van 3. 7. 1978). Ten slotte geldt voor het ontslag van personen met een overeenkomst voor een tewerkstelling als student, een opzeggingstermijn van drie of zeven dagen, afhankelijk van de duur van de verbintenis (artikel 130 van de wet van 3. 7. 1978), onverminderd evenwel de gunstigere bepalingen inzake de proeftijd

voor de arbeidsovereenkomst voor werklieden, die van toepassing zijn, wanneer de arbeidsovereenkomst voor studenten een beding inzake een proeftijd bevat (artikel 48, paragraaf 4, juncto artikel 127 van de wet van 3. 7. 1978).

15 Ingevolge artikel 4, lid 1, van richtlijn nr. 77/187 moeten de hierboven vermelde termijnen eveneens worden geëerbiedigd, wanneer de vervreemder of de verkrijger de betrokken werknemers ontslaat in verband met de overgang van de onderneming.

16 Hiertegen brengt de Belgische regering nog in, dat het Koninkrijk België in elk geval de werknemers die een proeftijd vervullen of die worden ontslagen in het vooruitzicht van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, van het voordeel van artikel 4, lid 1, van richtlijn nr. 77/187 mocht uitsluiten. Overeenkomstig de in de notulen van de Raad opgenomen verklaring waren deze twee categorieën immers vermeld in de op 4 augustus 1977 aan de Commissie gedane kennisgeving. Aangezien de Commissie niet binnen een redelijke termijn had laten weten dat zij het daarmee niet eens was, zou zij aldus de indruk hebben gewekt, dat deze categorieën inderdaad onder de uitzondering van de tweede alinea van de betrokken bepaling konden vallen.

17 Dit argument is niet ter zake dienend. Volgens vaste rechtspraak van het Hof kan de objectieve draagwijdte van regels van het gemeenschapsrecht slechts uit deze regels zelf volgen, rekening houdend met hun context. Een dergelijke verklaring kan daarop dus geen enkele invloed hebben.

18 Daaruit volgt dat de Belgische regering zich niet met succes kan beroepen op een dergelijke niet betwiste kennisgeving om de draagwijdte van de ex artikel 4, lid 1, van richtlijn nr. 77/187 op haar rustende verplichtingen te wijzigen.

19 Om deze redenen dient te worden geconcludeerd, dat het Koninkrijk België de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen, doordat het niet binnen de voorgeschreven termijn alle nodige maatregelen heeft genomen om ten volle te voldoen aan de bepalingen van richtlijn nr. 77/187 van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (PB 1977, L 61, blz. 26).

Kosten

20 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen; volgens paragraaf 4 van hetzelfde artikel wordt de partij, die verklaart afstand te doen van de instantie, in de proceskosten veroordeeld, tenzij deze afstand door de houding van de wederpartij wordt gerechtvaardigd. In casu is verweerder in het ongelijk gesteld met betrekking tot de tweede grief van het beroep, en is de afstand betreffende de eerste grief door zijn houding gerechtvaardigd. Hij dient bijgevolg in alle kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende, verstaat:

1) **Door niet binnen de voorgeschreven termijn alle nodige maatregelen te nemen om ten volle te voldoen aan de bepalingen van richtlijn nr. 77/187 van de Raad van 14 februari 1977 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der Lid-Staten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen daarvan (PB 1977, L 61, blz. 26), is het Koninkrijk België de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.**

2) **Het Koninkrijk België wordt verwezen in de kosten.**

Mackenzie Stuart Koopmans Everling

Joliet Bosco Galmot Kakouris

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 15 april 1986.

De griffier

P. Heim

De president

A. J. Mackenzie Stuart